

גליון

אהלך באמיתך

דברי תורה

שיעורים

שיחות

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

י"ג

חודש אדר ב' תשפ"ד לפ"ק

גליון אהלך באמתך

גליון יג - חודש אדר ב' תשפ"ד

יצא לאור ע"י

מכון הוצאת ספרי אלעסק

כל הזכויות שמורות

Copyright 2023 ©

להשיג

בבית מדרשינו קהל לב שמח אלעסק

203 Ave. F Brooklyn NY 11218

גם אפשר לשלוח בקשה ל:

dtalesk@gmail.com

להערות והארות או לישול חלק בהוצאות הגליון

אפשר לפנות להמכון

347-450-8173

- תוכן הגליון -

גליון יג - חודש אדר ב' תשפ"ד

שיעורים בספר חובת הלבבות, שער הבטחון

לשון החובת הלבבות..... ב

לשיעור כ"ה - כ"ו

שיעור כ"ה - יום א' פר' לך תשפ"ד..... ה

כי בידך לגדל ולהזקק לכל • משגיח מן החלונות מציין מן החרכים • מזונותיו של אדם קצובים לו • ה' צדיק יבחן • ולא ישיגוהו משיגי הגוף • בטלה מביאה לידי שעמום • דאגה מנין!?

שיעור כ"ו - יום א' פר' חיי שרה תשפ"ד..... יא

יגיעת שניהם משכחת עון • וירא מנוחה כי טוב • בכל דרכיך דערו • כי הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים • כי כל דרכיו משפט • ובחרת בחיים • וכל מעשיך לשם שמים • מה' יצא הרבר • עד אנה אשית עצות בנפשי

דברי תורה

דברות קודש אצל שולחן הטהור ביום הפודים שנת תשפ"ג..... יז

בענין כל מה דעביד רחמנא לטב עביד

דברות קודש אצל סעודה שלישית פרשת ויקרא שנת תשפ"ג..... יט

בענין עבודת ההכנה לקיום המצוות

ויהיו ימי יצחק

דברי הספד על כ"ק מרן רבינו זצוקללה"ה

הרה"ג רבי שמואל שליעזנינגער שליט"א ד"י תורה תמימה,

בעצרת הספד כבלות השלושים בעיר לעקזואד..... כג

מנהיג ישראל • הרכצת התורה - רועה ישראל באמת • נברא להועיל אחריני • אהב כל אחד בנפשו • התורה היא חיינו • פותחין לו כל השערים

לשון החובת הלבבות

לשיעור כ"ה - כ"ז

שער הכמתון - פרק ג'

פרק ג' - וכאשר נסתכל בצורך האדם לסכב ולהתגלגל לגמור עניניו, נמצאנו בראות העין כי הצריך אל המזון כשיושם לפניו המאכל כראוי לו, אם לא יתגלגל לאוכלו בהנבחתו אל פיו ולעסו לא ישבור רעבונו, ובן הצמא בצרכו אל המים, וכל שכן אם ימנע המאכל ממנו עד שיתגלגל לתקנו במחינה ולישה ואפיה והרומה לזה, ויותר מזה קשה וקשה אם יצטרך לקנותו ולתקנו, ויותר מזה עוד אם לא יודמנו לו הדמים שיקנה אותו בהם, ויצטרך לגלגול ולסכב גדול ממה שזכרנו קודם, שישתכר בדמים או שימכור מה שהוא צריך לו מחפצים וקנינים וכיוצא בהם.

והעילה אשר בעבודה חייב הכורא את האדם לחזור ולסכב על סיבות הרף, ושאר מה שהוא צריך אליו, לשני פנים. אחד מהם, מפני שחיבה החכמה בחינת הנפש בעבודת האלוקים ובהמרותו, בחן אותה במה שמראה זה ממנה, והוא הצורך והחסרון אל מה שהוא חוץ לה, ממאכל ומשתה ומלבוש ומעון ומשגל, וציוה אותם לחזור עליהם להביאם בסיבות המוכנות להם, על פנים מיוחדים ועיתים ידועים. ומה שגור הכורא שיגמר לאדם מהם יגמר וישלם, בהשלמת הזדמנות הסיבות, ואשר לא גזר לו להגמר בהם לא יגמר וימנעו ממנו הסיבות. ונתבררו ממנו העבודה והעבירה בכונה, ובבחירה לאחת מהנה מבלתי האחרת, ויתחייב אחר זה הנמול והעונש, ואפילו לא גמר בהם המעשה.

והשני, כי אילו לא הוצרך האדם למרוח ולחזור ולסכב להבאת מרפו, היה בועט ורודף אחר העבירות. ולא היה משגיח על מה שהוא חייב בו על מובת האלוקים עליו, כמו שנאמר (ישעיהו ה, 3): והיה כנור ונבל תף וחליל ויין משתיהם, ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו. ואמר (37 דברים 33, 34): וישמן ישרון ויבעט, שמנת עבית כשית וימש אלוק עשהו.

וכל שכן מי שאין לו חלק באחת מהן, ולא שם לבו על אחת מהן, והיה מחמלת הכורא יתעלה על האדם שהמרדו בעניני עולמו ואחריתו, להתעסק כל ימי חייו בזה, ולא יבקש מה שאינו צריך לו, ולא יוכל להשיגו בשכלו כמו עניני ההתחלה והתכלה, כמו שאמר החכם (קהלת ג, 6): גם את העולם נתן בלבבם, מבלי אשר ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלוקים מראש ועד סוף.

ואם הוא מגביר עבודת האלוקים ובוחר ביראתו, ובוטח בו בעניני תורתו ועולמו, וסר מן הדברים המגנים וכוסף למדות המובות, לא יבעט במנוחה, ולא יטה אל השלוה, ולא ישיאחו היצר, ולא יפת בכשפי העולם. יסתלק מעליו מורח הגלגול והסכוב בהבאת מרפו,

מפני הסתלקות שני הפנים מעליו הכחינה והבעיטה בטובה, ויבאהו טרפו כלי מורח וכלי גניעה כפי ספוקו ומזונו, כמו שכתוב (משלי י, א): לא ירעיב ה' נפש צדיק.

ואם יאמר האומר הנה אנחנו רואים מקצת צדיקים לא יודמן להם טרפם, אלא אחרי העמל והגייעה, ורבים מאנשי העבירות בשלוח וחייהם בטוב ובנעימים. נאמר כי כבר קדמו הנביאים והחסידים לחקור על זה הענין, מהם, מי שאמר (ירמיה יב, ב): מדוע דרך רשעים צלחה. ואמר האחר (מקוק ב, א): למה תראני און ועמל תביט ושווד וחמם לנגדי, ויהי ריב ומדון ישא. (סד, ד): כי רשע מבתיר את הצדיק, ואמר (סד, א): תחריש כבלע רשע צדיק ממנו. ואמר האחר (תהלים עג, יג): הנה אלה רשעים ושלוי עולם השגו חיל. ואמר (סד, א): אך ריק זכיתי לבכי וארחץ בנקיון כפי, ואחי נגע כל היום ותוכחתי לבקרים. ואמר אחר (מלאכי ג, טו): גם בחגו אלוקים וימלטו. והרבה בזה.

אך הניח הנביא התשובה בבאור עלת זה, מפני שעלת כל אחד מן הצדיקים הנבחנים, וכל אחד מן הרשעים שהם בטובה בעולם זה וזולת עלת האחר. לכן העיר על זה באמרו: הנסתרות לה' אלוקינו, והנגלות לנו ולבנינו. ואמר החכם בדומה לזה (קבלת ב, ז): אם עושק רש וגול משפט וצדק תראה במדינה אל תתמה על החפץ. ואמר הכתוב (דברים ז, ד): הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט. ועם כל זה ראיתי לבאר בענין הזה, מה שיהיה בו מעט הספקה.

וְדוֹבַר שִׁלּוּם לְכָל זֵרַעוֹ

משגרים אני בזה מיטב ברבותנו אמנ"ב האברך כמדורשו, עסק באורייתא תדירא, ה"ה

הרה"ר' נתן דוד אישכנזי שליט"א

בנו יקירו של ב"ק אדמו"ר שליט"א

לרגל שנמחת הולדותינו בנו למוזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

ובחדא מחתא נביע בזה רגשי חברת הטוב למע"כ על שעמד בראש המכון במסירות נפלאה, ובפרט עכשו בשזוכים לסיים שנה שלימה של הוצאת גליון הנפלאה הדין מדי חודש בחדשו בקביעות להנאת כל הציבור, וכל זה עושה שלא על מנת לקבל פרס אך ורק לזכות את הרבים ולהתבשם בתורתו והדרכתו של ב"ק אדמו"ר שליט"א

ויה"ר שיזכה מע"כ לרווח רב נחת הקדושה מכל יוצאי הלעו, ויזכה להמשיך בעבודת הקודש ביומי רבים, מתוך נחת והרחבת הדיעת וכל טוב סלה, עדי נטב לבית נואל עזק במחורה בימינו אמן

המברך כ"ס,

נתן דוד אישכנזי

חובת הלבבות שער הבטחון

שיעור כ"ה - יום א' פר' לך תשפ"ד

בתוכן:

כי בידך לגדל ולחזק לכל • משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים • מזונותיו של אדם קצובים לו • ה' צדיק יבחן • ולא ישיגוהו משיגי הגוף • בטלה מביאה לידי שעמום • דאגה מנין!?

לאוכלו. וכן הצמא בצרכו אל המים, ואפילו אם ימצא באר מים חיים או מעיין טובע, אינו כלום אם לא יתאמץ להכניסו לתוך פיו ולשתותו.

וכל שכן אם ימנע המאכל ממנו עד שיתגלגל לתקנו בטחינה ולישה ואפיה והדומה לזה, שאם אין המאכל מתוקן עדיין יצטרך להתאמץ לתקנו באופן הראוי שיהיה ראוי למאכל אדם, ואם לא יעשנו אזי לא ירגיע רעבונו. הרי נתבאר מכל זה שכדי שיוכל האדם לאכול צריך הוא לעשות כמה וכמה פעולות להשיג האוכל. ויותר מזה קשה וקשה אם יצטרך לקנותו ולתקנו, ויותר מזה עוד אם לא יזדמנו לו הדמים שיקנה אותה בהם, ויצטרך לגלגול ולסבוב גדול ממה שזכרנו קודם, שישתכר בדמים או שימכור מה שהוא צריך לו מחפצים וקנינים וכיוצא בהם. כי אם אין לו מעות לקנות צרכיו, יצטרך להשכיר את עצמו, או למכור את חפציו, וכל זה שיוכל להגיע אל המזון שהוא צריך לו.

בודאי עלינו לדעת שההשתדלות אינו רק ממוצע ושליח מהבורא ית"ש להשיג את צרכינו,

כי בידך לגדל ולחזק לכל

פרק ג' - וזל"ק: עומדים אנו באמצע הקדמה החמישית, בו כתב המחבר לייסד תנאי נחוק למידת הבטחון, והוא שידע האדם שהקב"ה מנהיג את עולמו בשני דרכים, לפעמים ע"י גזירה שיהיה כן, ולפעמים הוא בשליחות של כמה גורמים וסיבות שהוא תיכן בעולמו ועל ידם נעשה הדבר, אבל מבאר כי בכל אופן שהוא נעשה הכל רק על ידי הבורא יתעלה בעצמו, והנפ"מ אינו אלא בהאופן שכביכול ב"ה מסבב הדבר למעשה. וכאן ממשיך המחבר להביא דוגמאות להמחיש הענין: וכאשר נסתכל בצורך האדם לסבב ולהתגלגל לגמור עניניו, נמצאנו בראות העין כי הצריך אל המזון כשיושם לפניו המאכל כראוי לו, אם לא יתגלגל לאוכלו בהגבהתו אל פיו ולעסו לא ישבור רעבונו, והיינו שכשהאדם הוא רעב, גם כשנגיש לו המאכלים הראויים לו, אם לא יתאמץ לכל הפחות להגביה את המאכל ולהכניסו לתוך פיו ולעסו, אזי לא ירגיע את רעבונו, ואינו יכול לסמוך על נס שהאוכל יקיים אותו מבלי

לך: אם אחד מהרשעים יהרגו מרצון עצמו למלאות תאוותו, ולא מחמת ציווי השליט, האם יקבל עונש על זה. השיב הלה: בודאי לא. ואם כן – סיים רבי מרדכי – למה אכן לא רואים שיהרגו את כל הבא תחת ידם למלאות תאוותם, והלא נפשם חשקה לשפרכת דמים, אלא על כרחך מזה כי מאחורי הפרגוד יש מנהיג לבירה, והוא מונע אותם שלא יהרגו לשוא רק כשהוא רצונו, וכמו כן צריכין אנו להאמין גם כשאנו רואין שאכן הם הורגים נפשות מישראל, שגם זה נעשה בגזירת המקום ב"ה. וכשנחשוב כן לא יהיה לנו שום אמתלא להיות שבור ורצוץ אצלינו בשום מצב שבעולם, כי נדע שאחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא.

ומסופר שאותם האנשים שעמדו שם אצל הויכוח של רבי מרדכי עם האיש, נכנסו הדברים בליבם, ונשבה בהם רוח חיים להתחזק באמונה בה' בכל המצבים, ואכן זכו להחיות עם רב אחרי המלחמה, והיו אומרים שבכח אותו ההתחזקות שהיה להם אז זכו לעמוד איתן משך כל המלחמה.

מוזנותיו של אדם קצובים לו

סיפר הרה"ק בעל דברי שמואל מסלוניס זי"ע, שבימי בעל אור החיים הקדוש זי"ע כשהיה דר בעיר פאס במדינת מאראקאו, תיקון פעם בעירו תקנה שלא יעסקו העם בסחורה רק לשלשה ימים בשבוע, ובשאר ימות השבוע יפנו את עצמן לעסק התורה והמצוות. והבטיח את כל מי שיקבל על עצמו תקנה זו, שייגיע כדי מחסורו אשר יחסר לו בכבוד גם בשלשה ימים האלו, כאילו היו עוסקים בסחורה בכל השבוע. ואכן נתקיימה הבטחתו, וברכת ה' שרחה במעשיהם, והשתכרו כל מחסורם בשלשה ימי העבודה, ובשאר הימים עסקו בתורה ובעבודה.

ברבות הימים בעת שעלה האור החיים הק' זי"ע לארץ ישראל, התחיל התקנה להשתכח מבני

ובזה ראיתי מפרשים הפסוק (1): איש כמתנת ידו כברכת ה' אלוקיך אשר נתן לך. דהרי אם יתן לך חבירך מתנה, בודאי לא יעלה על הדעת להכיר טובה לה' י"ד" שלו, הגם שידו היה מה שנתן לו המתנה, מכל מקום הרי לא היה כי אם ממוצע של האיש נותן המתנה, וכמו כן עלינו לדעת בכל מעשה ידינו שאנו משתדלים למען צרכינו, שאין בכוחנו לעשות כלום, והכל מאתו ית"ש לבד. ובה מפרשים הכתוב, "איש" – היינו כל מעשה איש ותחבולותיו, אינו אלא "כמתנת ידו", כנתינתו של יד חבירך הנותן לך מתנה, שאינו דבר נפרד אלא ממוצע ושליח, ובגישה זו צריך האדם לבוא לכל חובת ההשתדלות המוטל עליו, שאין הוא עושה כלום מעצמו, אלא הכל נעשה בשליחות הקב"ה בלבד, וזהו "כברכת ה' אלוקיך אשר נתן לך", כי עליך להכיר שהכל מאתו ית"ש.

משיגה מן החלונות מציץ מן החרכים

מסופר על הגאון החסיד רבי מרדכי פורגאמאנטי זצ"ל מנהברדיק (האדמו"ר מסאסוב זצ"ל חתנו של הרה"ק מסאטמאר זי"ע, נשא את אלמנתו של רבי מרדכי בזיווג שני), שהיה איש חשוב מאוד ובעל מחשבה, שבעת המלחמה היה בגעטא בעיר קובנה, פעם מצא איש יהודי שהיה ניכר על פניו שבידת הלב, ניגש אליו רבי מרדכי ושאל אותו למה נשבר לבו בקרב, השיב הלה בתמיהה: האם איך מכיר בהמצב הכי נורא שאנו נמצאים בו, ומהו השאלה בכלל, הלא כיצד אי אפשר להיות שבור ורצוץ מזה.

אמר לו רבי מרדכי הנני רוצה לשאול ממך על שני דברים ותראה כי אכן אין סיבה להסתובב בשברון לב, האחד: האם אכן הדבר שרשעים האלו מאנשי הצבא הגרמוני ימ"ש רוצים להרוג את כל היהודים, השיב הלה: בודאי. אמר לו עוד אשאל

היום כולו מעת האיר פני המזרח עד אישון לילה ואפילה, הלא גם במעט מהיום אשר ישתדל לצורך פרנסת מזונו, ודאי ודאי ישתכר וירויח כאשר בכל היום כולו. עכ"ד.

וכאשר באנו לזה בודאי ישאל כל אחד בלבו, ואם כן חובת ההשתדלות עד היכן? ובאמת הוא שאלה גדולה, וכבר אמרנו בזה פעם לבאר, כי חובת ההשתדלות הוא שהאדם צריך להשתדל בכל כוחו לפרנס את עצמו ובני ביתו, ואי אפשר לפטור את עצמו עם תירוצים של בשחון, כי מגזירת המקום ב"ה על האדם שישתדל בכל כוחו למצוא טרף לביתו, ורק אחר שיש לו כל מה שהוא צריך לחייו, ורוצה להוסיף להשתדל בשביל מותרות, זה כבר לא נכלל בהשתדלות, ועל זה נאמר כל הנ"ל שצריך לפנות לבו לעבודת ה' ולא לבטל הזמן בשביל המותרות. והשיעור של "מותרות" זה לא נקצב לכולם בשוה, וכל אחד ישער בלבו לראות מה לא נחוץ בעבורו והוא בגדר מותרות, ומה נכלל אצלו בגדר ההכרחי.

ה' צדיק יבחן

וזל"ק: עכשיו בא המחבר לבאר למה אכן הוא כך, הרי הקב"ה הוא כל יכול, אם כן למה עשה ה' ככה שנצטרך להתעמל כל כך בעולם הזה להשיג את צרכינו, ומה טוב היה אם היינו כהאי חתול הנמצא בשוק שאין לו צורך בבית ובהלבשה, ומזונותיו מצויין לו בכל עת מבלי טורח, ולמה קבע אותנו השי"ת במסגרת מוגבלת כזה שכל צרכינו שאנו מקבלים יגיע רק באמצעות טירחא ויגיעה. והעילה אשר בעבורה חייב הבורא את האדם לחזור ולסבב על סיבות המטרף, ושאר מה שהוא צריך אליו, לשני פנים. אחד מהם – הסיבה הראשונה, מפני שחיבה החכמה בחינת הנפש בעבודת האלוקים ובהמרותו, – שכך גזרה חכמתו

העיר, ומשנה לשנה נטרופפו ידיהם והלכו לעבוד לשאר ימות השבוע, בסברם שאם השתכרו כל כך כשעבדו רק לשלשה ימים בודאי ישתכרו פי כמה כשיעבדו כל ימות השבוע, אבל לאחר תקופה ראו שחרס עלה בידם, ולא השתכרו אפילו משהו יותר ממה שהשתכרו מקודם לכן, ומזה ראו בעליל שאין אדם משיג כלום כפי השתדלותו, אלא כל מה שנקצב לו בראש השנה בב"ד של מעלה זהו מה שהוא מקבל, ולא משהו יותר.

ומזה ילמוד האדם לקח מוסר שלא לאבד הזמן בשביל השתדלות להשיג חפצו, כי מה שנקצב מן השמיים בשביל האדם יגיע אליו בהכרח, וכן כותב בספ"ק באר מים חיים (פרשת נח, ד"ה ואם אמנס): אם יאמין באמת שהכל מאת אלוקים הוא, ומה שנגזר עליו שישתכר ביום זה לא ימלט מהיות לו זה אפילו אם היה מתחבא בחדרי חדרים, היה זאת רודפת אחריו ומשיגו על ידי סיבות שונות המתגלגלות ובאות מסיבות כל הסיבות, וכמו שאנו רואין בחוש אשר דבר המוכן לאדם זה ממילא יבוא אליו לביתו על ידי גלגלים שונים אשר לא יבוא כלל בשכל האדם. ע"כ. וכן יכול כל אחד לראות כאשר הוא עושה חשבון הנפש עם כל ההכנסות וההוצאות שברוב האופנים לא יתאמו כלל, ויכול הוא לראות בעליל כיצד שמעות זה קיבל על אופן נפלא זה, וכגון שאחד הציע לו איזה עצה ובזה עלה בידו להשתכר הרבה יותר, וכן בהרבה אופנים, וכדברי הבאר מים חיים הנ"ל: וכמו שאנו רואין בחוש אשר דבר המוכן לאדם זה ממילא יבוא אליו לביתו על ידי גלגלים שונים אשר לא יבוא כלל בשכל האדם.

וממשיך שם הבאר מים חיים זי"ע: וכמאמר החכם (בספר מבחר הפנינים שער האמונה) אלו היה אחד בורח משורפו כאשר בורח מן המות, היה טורפו רודף אחריו יותר ממנו ולמהר להשיגו יותר וכו'. ונמצא למה יהיה זה יגיע לדיק בכל כוחו ובכל

ממש, שהוא צריך יותר להשתדל. אבל תכלית הכל צריכין לדעת ידיעה ברורה שההשתדלות וצרכיו אינם קשורים זה לזה כלל, ותכלית ההשתדלות הוא נסיון להאדם, וצרכי האדם מגיע לו גם אם ישתדל יותר או אפילו אם לא ישתדל כלל.

ונתבררו ממנו העבודה והעבירה בכונה, ובבחירה לאחת מהנה מבלתי האחרת, ועל ידי זה הוא נבחן בכוונתו כשהוא בוחר אחת מבין האחרות [מצוה או עבירה]. ויתחייב אחר זה הגמול והעונש – זה יקבע אם כתוצאה מכך הוא ראוי לשכר או שהוא חייב בעונש על מעשיו, ואפילו לא גמר בהם המעשה, מכח אל הפועל.

מבואר מדברי המחבר שתכלית האדם בעולמו הוא לעמוד בנסיון, ולכן תיקן הקב"ה שכל צרכי האדם יבואו באופן של בהתאמצות ובהשתדלות, שבזה יעמוד האדם על המבחן אם יקיים את מצוות התורה כראוי. וסיבת הדברים מבואר בספה"ק מאוד עינים (פרשת וארא, ד"ה אך), שהשי"ת רוצה שכל אחד יוציא את מחשבתו לטובה מכח אל הפועל, וזה אי אפשר רק בדרך זה של נסיונות: אך שצריך כל אחד ואחד לבוא לידי נסיונות, אף שמקבל אלוקותו במחשבתו כנ"ל, מכל מקום מנסין את כל אחד בעשר נסיונות כמ"ש באברהם (אבות פרק ה'): עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלם. ע"כ.

וכתב עוד שם לבאר מהות ה"נסיון" כיצד: והנסיון הוא שמסלקין ממנו התקשרות שהיה קשור בהשי"ע על ידי הדעת בעת שבא לידי נסיון ונשאר אצלו רק הבחירה, כי לולא זה לא היה נקרא נסיון, כי בודאי על ידי התקשרות אחז צדיק דרכו... ע"כ. ע"כ היוצא מדבריו שכל אחד עומד לנסיון בעולם הזה.

יתברך לבחון את האדם אם הוא יעבוד אותו או ימדה את פיו חלילה, **בחן אותה במה שמראה זה ממנה – לכן מנסה אותו בבחירתו איך יתנהג בענין זה, והוא הצורך והחסרון אל מה שהוא חוץ לה – והיינו כיצד יתנהג עם דברים החיצוניים, ממאכל ומשתה ומלבוש ומעון ומשגל, וציוה אותם לחזר עליהם להביאם בסיבות המוכנות להם – ולזה ציוונו בחובת ההשתדלות, שנצטרך לחפש אחר צרכינו, על פנים מיוחדים ועיתים ידועים, והוא דורש מאתנו שיהיה על פי התורה.**

הסיבה הראשונה שכתב כאן המחבר הוא, שכדי שיהא האדם נבחן אם הוא יעשה מה שחייב לעשות על פי רצון השי"ת, ושיעשה הכל בדרך אחראי ולא יגנוב מאחרים, ואם הוא פועל, שיעבוד בנאמנות לבעה"ב ששוכרו, ושישבות ביום השבת קודש ובמועדי השנה, כה יתנהג על פי התורה בכל ענין שהוא, כי תכלית מה שציוה אותנו על ההשתדלות הוא שנוכל להיבחן אם נלך בדרך התורה או לא.

ומה שגזר הבורא שיגמר לאדם מהם יגמר וישלם – והיינו כי אחרי ככלות הכל לא ישיג רק מה שגזר עליו הבורא ית', ולא משהו יותר, וגם אם ישתדל יותר, בהשלמת הזדמנות הסיבות, ואשר לא גזר לו להגמר בהם לא יגמר וימנעו ממנו הסיבות. – כי לפעמים אפשר שישקיע האדם עתים הרבה בשביל דבר אחד, אבל אם אינו רצון ה' לא ישיג כלום, וא"כ למה הוצרך לכל ההשתדלות, אלא שהוא ג"כ חלק מהמבחן לראות אם יחזיק מעמד בעבודת ה' כראוי. ולהלן יבאר המחבר שיש לפעמים שהאדם אינו צריך לעשות אפילו מעט מן ההשתדלות, והוא באופן שכבר עמד על הנסיון, ואז מגיע לו את כל צרכיו בלי שום נסיון. ולפעמים יש להיפך

ואי אפשר לירד לעומקן רק בעולם האמת, אבל בעולם הזה צריכין להתנהג בתמימות עם השי"ת.

בטלה מביאה לידי שעמום

זל"ק: והשני, - סיבה שניה שעל האדם לעבוד לפרנסתו, **כי אילו לא הוצרך האדם לפרוח ולהזר ולסבב להבאת טרפו** - שאם לא היה צריך האדם להתאמץ לצאת ולעמול כדי להתכלכל, היה **בועט ורודף אחר העבירות**. כי כאשר יש לאדם ריבוי זמן השעמום מביאו לידי עבירה, כמאמרם ז"ל: **בטלה מביאה לידי שעמום. ולא היה משגיה על מה שהוא היב בו על טובת האלוקים עליו**, שהרי האדם מחויב כלפי בוראו כל כך הודאה והכרת הטוב, ואם אינו צריך להשים לב על שום דבר, ולדוגמא אם היה אפשר לו לנשום את מזונו מן האויר, הרי מה היה עושה אם הזמן הפנוי?

כמו שנאמר (ישעיה, ה, יב): **והיה כנור ונבל תף וחליל ויין משתיהם, ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו**. שתחת להודות לה' בהודאה האנשים העשירים הללו בזבזו את זמנם בהוללות ובחטאים, במשתיהם ישותו יין ובידם כלי נגינה, ובמקום לשוד לה' בקול תודה, הם מבליים ימיהם בהוללות בעשות רע חלילה. **ואמר** (דברים לב, טו): **וישמן ישרון ויבעט, שמנת עבית כשית ויטש אלוק עשהו**. והכוונה שכאשר הולכים בטל אזי אוכלים וחיים חיי מותרות, ונעשים 'מכוסה בשכבות של שומן' (פירוש המפרשים על תיבת 'כשית'), ועי"ז באים לעזוב את ה' היוצרו.

וכל שכן מי שאין לו חלק באחת מהן - זהו בודאי אמת בנוגע מי שאין לו חלק לא בלימוד התורה ולא במלאכה, **ולא שם לבו על אחת מהן** - וגם אינו משים מחשבתו, הוא בודאי בדרך לא טובה, שעל ידה אפשר לו להתדרדר עד דיוטא

ולא ישיגהו משיגי הגוף

פעם נשאל הגאון הק' בעל החזון איש זצ"ל למה קרה בימינו המלחמת העולם השניה, שנהרגו בה כל כך יהודים באופנים נוראים ומבהילים, והחזון איש סירב מלענות על זה, ולאחר הפצרות רבות ענה לאותו האיש בתמיחה: כשאחד למד משניות האם אפשר לבחון אותו על גמרא, הרי בודאי לא, שהרי מעולם לא למד הגמרא, וכמו כן בזה האיק תשאל אותי על דברים שאין לי עסק בהם, כי מהיכן אדע בהנהגת הבורא יתעלה שהוא רחוק מדעתנו כרחוק מזרח ממערב, ועלינו לקבל את כל מה שהוא עושה בתמימות ובשמחה.

עוד מסופר שפעם התרעם אחד להחזון איש זצ"ל על אשתו, שמחמתה לא עלה לדור בארץ ישראל קודם המלחמה, ובשביל זה נרצחו כל משפחתו ע"י הרשעים. השיב לו החזון איש שעל כרחק נגזרה גזירה שיהרגו בני משפחתו, ואם היית עולה לארץ ישראל יכול להיות שהיה מגיע יד הרשעים ימ"ש גם לארץ ישראל, כי כך נגזרה הגזירה, ועכשיו שלא עליית מנע השי"ת את הרשעים שלא יעלו שמה.

סיפר איש אחד, שאחרי המלחמה מתוך רוב הצרות והתלאות שעברו עליו, החליט לפרוק מעל עצמו את עול התורה והמצוות, אבל כל ימיו נקפה לבו בקרבו להבין למה הקרה אליו כך, והיה עובר לערליבע אידן לשוח עמם, פעם אמר לו אליו, הנה הקושיות שלך נוקבים ויורדים על התוהו, ואכן קשה מאוד להבין הדברים, ואם כן אציע לך עצה נכונה שבשענה שיבוא היום ותעלה לעולם העליון תציע שם כל הקושיות, ותתבע מהבית דין של מעלה שיסברו לך הדברים, אבל כל עוד שאתה בעולם הזה למה תסתובב להבין דברים שאין שום בר אנוש משיג אותן. והיה אומר האיש, שדברים אלו נכנסו בתוך לבו, ומאז שינה את דרכיו לטובה, כי קבע במחשבתו שלכל יש חשבון מלמעלה,

הביטול יש להאדם הבחירה החפשית אם לעסוק בתורה, או לילך לבטלה.

דאגה מנין?!

ודבר נחמד מתאמרא משמיה דהרה"ק רבי מאיר פרעמישלאנער ז"ע, שאמר לפרש הכתוב (שם ב, ז): אספרה אל חוק בני אתה אני היום ילידתיך, שאל ממני ואתנה גוים נחלתך. כי ידוע ד'חוק' לישיני דמזוני הוא, וכונת הכתוב לאמר, 'אספרה אל חוק' – כאשר תשאל כל המזון שלך, אזי אני אומר לך 'בני אתה' – הרי אתה בני, והאם ראית פעם בן שואל מאביו אם יביא לו מזון, הרי בודאי יעשה כל טצדקי שבעולם לפרנס את בני ביתו, ועוד אומר לך 'אני היום ילידתיך' – בתמיהה, הרי מי היה מפרנס אותך מיום הוולדך עד עתה?, ואם כן למה אתה דואג על פרנסתך. ומה עליך לעשות, רק 'שאל ממני' – בוא להתפלל אלי, ואז – 'ואתנה גוים נחלתך' – מלשון חולי, שהגוים המעיקים אותך יחלו ויפלו למשכב, וצדיק מצרה נחליך.

התחתונה. והיה מחמלת הבורא יתעלה על האדם שהטרידו בעניני עולמו ואחריתו, להתעסק כל ימי חייו בזה, ולא יבקש מה שאינו צריך לו – כי בזה שהוא טרוד למצוא לעצמו צרכי חייו אינו מחפש אחר מותרות, ולא יוכל להשיגו בשכלו כמו עניני ההתחלה והתכלה – וגם אין לו פנאי לדרוש להבין מה שלמעלה ממנו, ואינו רשאי להתבונן בהם. כמו שאמר החכם (קהלת ג, יא): גם את העולם נתן בלבם, מבלי אשר ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלוקים מראש ועד סוף. שהקב"ה סיבב כך שהאדם יהיה טרוד במחשבתו, כדי שלא יוכל להשים לב להנהגת הבורא יתעלה, שהוא למעלה משכלינו.

ובענין זה איתא מהחיד"א זצ"ל לבאר הכתוב (תהילים עה, ג): כי אקח אני מועד מישרים אשפות. דהרי אמרו חז"ל לא ניתנה מועדות לישראל אלא לעסוק בהן בתורה, וזה שאמר הכתוב 'כי אקח מועד', שבימי המועדות כשאינ צריכין להתעמל על הפרנסה, אז 'מישרים אשפות', כי אז הוא המבחן אם אכן עובדים את ה' כראוי, כי בימי

שיעור כ"ו - יום א' פר' חיי שרה תשפ"ד

בתוכן:

גיעת שניהם משכחת עון • וירא מנוחה כי טוב • בכל דרכיך דעהו • כי הוא לכבוד
עשה עושה ויעשה לכל המעשים • כי כל דרכיו משפט • ובחרת בחיים • וכל
מעשיך לשם שמים • מה' יצא הדבר • עד אנה אשית עצות כנפשי

גיעת שניהם משכחת עון

בדברי המחבר לעיל נתבאר בטוב טעם ודעת למה מוטל על האדם להשתדל להגיע לצרכיו, ראשית כתב דהוא כדי לבחון האדם אם לבבו שלם עם אלוקיו, ואם גם בצוק העיתים יקיים רצון בוראו. והטעם השני הוא שלא רצה הקב"ה שהאדם ילך בטל, שזהו גורם לבוא לידי עברה, ולכן תיקן כך שיהא האדם טרוד להשיג צרכיו, ובזה לא ילך בטל.

שמעתי פעם לבאר הסבר נכון למה בימים הראשונים היה דבר רגיל שייבנסו הגוים לרצוח נפשות מישדאל, ולא כן בזמנינו אלה שלא מצינו דבר כזה, דהוא מפני שבזמנינו יש משחק המרטיד את העמים, ובזה שהם טרודים בהבליהם אינם נותנים לב על היהודים, אבל בימים ההם שמשעה שנפל הערב לא היה להם מה לעשות, כי לא היה להם כל הכלים למיניהם שיש בזמנינו.

וירא מנוחה כי טוב

פרק ג' - וז"ל: **ואם הוא מגביר עבודת האלוקים ובוחר ביראתו** - אבל אם האדם נותן עדיפות מוחלטת לעבודת השי"ת, והוא בוחר לעסוק ביראת ה' באופן נמוך, אז יש צורך מועט יותר לעסוק בעניני המסחר, **ובוטח בו בעניני תורתו ועולמו, וסר מן הדברים**

המגנים וכוסף למדות הטובות - שבזכות מה שהוא בוטח בה' בכל עניניו, הקב"ה מעניק לו טובה גדולה שממעיש הטרדות ממנו, וזוכה למנוחה, כי - **לא יבעט במנוחה, ולא יטה אל השלוה, ולא ישיאהו היצר, ולא יפת בכשפי העולם.**

ודבר זה הוא דבר גדול לאדם ברוחניות ובגשמיות, כי אם יש לאדם בטחון בה' כראוי אזי הוא לא נגרד אחר הבלי העולם, ויש לו חיי מנוחה ושלווה, כי יודע שהכל מאתו ית"ש. וכמו שסיפר לי אחד שיש לו בית מסחר, ופעם נבנס אצלו קונה ושאל אותו על איזה חפץ אם יש לו, ובאותה שעה לו היה לו מן אותו החפץ שהוא רצה לקנות, אבל ידע שאצל הבית מסחר האחר שהוא הקאמפעיטשע"ן שלו יש די והותר, והיה לו נסיון גדול אם לומר להקונה לילך לקנות אצל האחר, אבל למעשה התגבר עצמו ואמר לו לילך לקנות אצל הבית מסחר האחרת, ואמר לי שבאותה שעה הרגיש עליה גדולה במדת הבטחון, כי כשהאדם יש לו בטחון אפשר לו לעשות הישר והטוב בעיני ה', ואינו מוגבל כנפשו.

וזהו מעלת בני ישראל יתר על כל העממין, שהם יודעים האיך לעבוד את השי"ת גם כשיש להם מרוב כל, כאשר כותב בספה"ק אמרי נועם (פרשת יתרו) על מה שפירש"י על הכתוב (שמות יח, יא) עתה ידעתי כי גדול ה' מעל כל האלוקים וגו'.

השניה שכתב הוא משום שלא ילך בטל, והרי אדם כזה לא יבעוט מפני שיש לו שלוח והרחבה, ולכן – **ויבאהו מרפּו בלי טורה וכלי יגיעה כפי ספוקן ומזוננו**, ומהאי טעמא ירויח פרנסתו די צרכו בלא להתאמץ ובלא עבודה קשה, כמו **שכתוב** (משלי י, א): **לא ירעיב ה' נפש צדיק**.

ואפשר להתבונן בפרשיות השבוע שאנו עוסקים בהם עכשיו, שמרומז בהם יסודות הללו. דהנה בפרשת וירא מבואר בפרשה באריכות הפגישה שהיה לאברהם אבינו ע"ה עם המלאכים, וברש"י (בראשית יח, ג, ד"ה ויאמר) מביא שני פירושים למי היה מדבר, וז"ל: ויאמר אדני אם נא וגו'. לגדול שבהם אמר, וקראם כולם אדונים... דבר אחד, קודש הוא והיה אומר להקב"ה להמתין לו עד שידרוץ ויבניס את האורחים. ע"כ.

והנה כתב אדונינו הרמב"ם ז"ל בספרו הק' מורה נבוכים (פרק מב, אות ג), שהאבות הקדושים כל מעשיהם היה לשם שמים, וכן כל דיבוריהם היה קודש קדשים, ומילא לצד עילאה היו ממלילין, וגם כשהיו רואים אותם עושין איזה מעשה גשמי לא היה רק עם אבריהם מבחוץ, אבל בפנימיות לבבם היו מכוונים את לבם לשמים.

וכתב הארכנול זי"ע (בפירושו על המורה נבוכים, שם) לפרש שזה היתה תפילתו של אברהם אבינו להקב"ה באותה שעה, והיינו שאמר להש"ת שהרי צריך אני לקיים המצוה של הכנסת אורחים, ולכן הוא מוכרח לעשות מעשים גשמיים בשבילם, עכ"ז היה בקשתו מלפניו 'אל נא תעבור מעל עבדיך', והיינו שאזכנה להיות דבוק כך בכל עת ובכל רגע, ולא אפסוק התקשרותי אפילו לשעה מועטת. והיה מפליג הרה"ק רבי אברהם אלימלך מקארלין זצ"ל בקדושת ובחשיבת דבריו הללו.

וזוהו הדרגא המעולה שמדבר מזה המחבר כאן, שיזכה האדם להיות דבוק בה' בכל פעולה שהוא עושה, והוא נוגע לכל אחד בהדרגא שלו, שיתפלל

וז"ל: עתה ידעתי. מכירו הייתי לשעבר ועכשיו ביותר. ע"כ. ולכאורה יש להבין למה אם כן לא היה שב בתשובה באותן הימים כאשר ישב במדין, והרי אומר שהיה מכיר שיש בורא עולם, ומהו ה' ביותר' שלהכרה זו הגיע עכשיו שנתגייר. וכתב האמרי נועם (אות יג) וז"ל: או יאמר כי מדרך אומות העולם שאין עושין תשובה רק כשבא עליהם צרות רבות, כמו פרעה שאמר (שם ט, כז): ד' הצדיק ואני ועמי הרשעים. וכמו כן העיר נינוה לאחר שנגזר עליה אף וחימה, אז הם קרובי תשובה (יונה ג), אבל כשיש להם רב טוב אז מנעיסין כלפי מעלה, והולכין בשרירות לבם. אבל לא כן דרך התורה, רק אדרבא על ידי יתרון הטובה אז יוסיף בעבודתו יתברך, ולזה כאשר בא יתרו וראה כל הטובה שהיתה לישראל כמדבר בלי שום דאגה, ועם כל זה היו צדיקים גדולים דור דיעה, על כן אמר מכירו הייתי לשעבר, עד עתה הייתי מכירו כאשר שפף 'עברה' זו עם וצרה ר"ל, אז הייתי חוזר בתשובה לפניו, אבל עכשיו ביותר', אני רואה עבודת חדש אשר אדרבא מתוך יתרון הטובה יש לעבוד הש"ת בתשובה שלימה כהכנעה אמיתית בעבור כבוד שמו. עכ"ד ודפח"ח.

בכל דרכיך דעה

וממשיך המחבר להפליג מעלת האיש הבוטח בה', - **יסתלק מעליו טורה הגלגול והסבוב בהבאת מרפּו**, שזוכה שהקב"ה לוקח ממנו את העול של עבודה קשה לבקש ולחפש להרויח את פרנסתו, מפני הסתלקות שני הפנים מעליו **הבחינה והבעיטה בטובה**, - שהרי אם הוא אדם כשר אזי אפשר להקב"ה לסלק ממנו את עול הפרנסה, מפני שממילא נסתלק מעליו שני הסיבות להשתדלות, הסיבה הראשונה היה מפני ה'בחינה', והוא לנסות אותו אם לבבו עם ה', והרי בזה שיש לו שאיפה ברוחניות אין עוד סיבה לנסותו, והסיבה

כי כל דרכיו משפט

וזל"ק: ואם יאמר האומר הנה אנחנו רואים מקצת צדיקים לא יזדמן להם טרפם, אלא אחרי העמל והיגיעה – והרי נתבאר שמי שהוא צדיק אין בו צורך להשתדלות ויגיעה, ואם כן למה רואים שקיימים כמה צדיקים שאינם יכולים להרויח את מזונותיהם בלי הרבה שירחה ועבודה, ורבים מאנשי העבירות בשלמה וחייהם בטוב ובנעימים. – ולעומת זה יש הרבה אנשים חוטאים שחיים במנוחה ובשלמה.

השאלה יסודה בכלל, שאם האדם מראה שהוא יודע האיך לנצל את הזמן הפנוי, אז השי"ת פוטר אותו מהצורך לבזבז את זמנו כדי לעבוד ולהתפרנס, ואם כן למה רואים הרבה פעמים שאיטן כן. והנה בודאי אינו אומר שכל הרשעים מצליחים, כאשר אנו רואים שהמציאות היא שישנם הרבה רשעים שהם הורסים את חייהם, ומותים בציעורותם, וכמו כן ישנם הרבה צדיקים שחיים חיי אושר ומנוחה, אבל כל עוד שנמצא איזה רשע שהוא מצליח, או איזה צדיק שיש לו חיי צער ויגון, אזי הקושיא במקומה עומדת שזהו סתירה לכל המהלך שהעמיד לעיל.

קודם שהוא ידון בעצם השאלה – נאמר כי כבר קדמו הנביאים והחסידים לחקור על זה הענין, מהם, מי שאמר (ידמ"ב, א): מדוע דרך רשעים צלחה. ואמר האחר (חבקוק א, ג): למה תראני און ועמל תביט ושוך וחמס לנגדי, ויהי ריב ומדון ישא. – אמר חבקוק להקב"ה: מדוע אתה נותן לי לראות רשעות, ואתה מביט על ההפקדות עם גזל וחמס לפני, ובאותו הזמן ישנם מריבות, והמחלוקת מתגברות, ולמה יכולים הם להמשיך בכלל במעשה רשעותם.

להקב"ה שיזכה ל'אל נא תעבור מעל עבדך', אלא לזכות להיות מקושר באמונה ובבטחון בו יתברך שמו.

כי הוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים

ובעין הדברים האלה כותב הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זי"ע (פרשת וירא, ד"ה יקח), על מה שאמר אברהם אבינו ע"ה להמלאכים (שם, ד) שירחצו רגליהם טרם שיכנסו לביתו, ופירש"י (שם, ד"ה ורחצו): כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאבק רגליהם והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו. ע"כ. ומקשה הדברי יחזקאל: וקשה היתכן שיהיו בעולם שוטים כאלו שמשתחווים לאבק רגליהם. אך י"ל הכוונה דערבי כינוי לסוחר בש"ס ורש"י בכמה דוכתי, כמאחז"ל (בבא בתרא עה...), ודרך הסוחרים לדמות כנפשותם כי כוחם ועוצם חרוצותם ורוח השתדלותם במסחרם, יומם ולילה לא ייעפו ולא ייגעו לעבור ימים ונהרות ולרוץ ברגליהם למרחקים, שהוא הנותן להם כח לעשות חיל, ומפני זה אינם נותנים צדקה, כי ידמה להם שכחם ועוצם ידם עשה להם את החיל ע"י שעברו בידיהם ורגליהם, וזהו עבודה זרה שמשתחווים לאבק רגליהם, כי כל איש ישראל צריך להאמין כי לא בכח יגבר, כי הכל הוא בהשגחה פרטית, והשי"ת ברוך הוא נותן לו כח לעשות חיל. והו כסבור שהם ערביים היינו סוחרים שמשתחווים לאבק רגליהם, פירוש שתולים שעל ידי מרוצת רגליהם עד שמעלים אבק הוא הגדרם להם לצבור הון ועושר, ולכן אמר להם אאע"ה ורחצו רגליכם, היינו שיסירו מדות הגרועות והדמיונות הכוזבות מאתם, והשענו תחת העץ, שידעו שאין לנו להשען כי אם על אבינו שבשמים שהוא הנותן כח לעשות חיל. ע"כ דבריו הנלהבים.

מאתנו אין לנו רשות להרהר בהם, ואמר החכם בדומה לזה (קהלת ה, ז): **אם עושק רש וגזל משפט וצדק תראה במדינה אל תתמה על החפץ**. – בדומה לזה אמר החכם שלמה המלך ע"ה, אם תראה עושק של העניים, והכחשת הצדק והמשפט במדינהאל תתפלא על המציאות, שבעולם הזה יש הרבה תמיהות. **ואמר הכתוב (דברים לב, ד): הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט**.

וכן מצינו אצל מדינת סדום שבמשך הרבה שנים עמדו כל העולם בתמיהה למה קיימים בכלל, כי רשעותם היה למעלה מהשגת אנוש, וכדאיתא בספר הישר שבסדום כאשר אחד הפציע חבירו ועשה לו מכה, היה השופט מחייב את הניכה לשלם להמכה, שהרי ע"י המכה שלו עשה לו הקזת דם שבני אדם משלמין על הקזת דם. אבל אחרי ככלות הכל נקם ה' נקמתו מהם, ונהפכו למלח ולא נשאר מהם כלום.

ועם כל זה ראיתי לבאר בענין הזה, מה שיהיה בו מעט הספקה. – וכאן יבוא המחבר לבאר הדברים ללמד לאדם דעת להבין קצת בסיבת הדבר.

ובחרת בחיים

וטרם שנגיש לדברי המחבר נעתיק מדברי הגאון החסיד רבי אביגדור מיללער זצ"ל שמבאר הענין בטוב טעם ודעת. דהנה הסיבה הפשוט למה הוא כך, כי אם היו כל הצדיקים חיים בהצלחה ובשמחה, וכל הרשעים היו זקוקים לטרוד ולעמול בקביעות כדי להתפרנס, אזי לא היה שום בחירה ונסיון בעולם הזה, כולם היו נמשכים מיד להיות צדיק, כולם היו אומרים כמה שוה להיות צדיק, אם אדם שמעשן יציגעט"ל בשבת היה נופל מת תיכף ומיד, אף אחד לא היה מעשן בשבת, ואף אחד לא היה מקבל שכר על שמירת שבת, שהרי

ועוד נאמר (שם, ד): **כי רשע מכתיר את הצדיק**. – ולא עוד שהם עושים מעשה רשעותם, אלא לפעמים הם גם מושלים על הצדיק כרצונם, ואמר (שם, ג): **תחריש כבלע רשע צדיק ממנו**. – למה אתה שותק כאשר רשע מזיק אדם שהוא צדיק יותר ממנו.

ואמר האחר (תהילים עג, יב): הנה אלה רשעים ושלוי עולם השגו חיל. ואמר (שם, ג): **אך ריק זכיתי לבבי וארחץ בנקיון כפי, ואהי נגע כל היום ותוכחתי לבקרים**. – אמר דוד המלך ע"ה: וכי לחינם שתרתי את לבי, ורחצתי את ידי בנקיות, ובכל זאת הנני נגע ומוכה בנגעים ומכות כל היום, והתוכחות והיסורים באים עלי בכל בוקר. **ואמר אחר (מלאכי ג, טו): גם בחנו אלוקים וימלטו**. – הרשעים האלו ניסו את ה', ועלה בידם להמלט מן העונש. והרבה בזה.

אך הניח הנביא התשובה בבאור עלת זה, מפני שעלת כל אחד מן הצדיקים הנבחרים, וכל אחד מן הרשעים שהם בטובה בעולם זה זולת עלת האחר. – ולאחר כל הקושיות שאיר הנביא את הקושיא הזאת בלי מענה להסביר הענין, וזהו מפנאי שהסיבה להיסורים לצדיק אחד אינו שוה להצדיק השני, וכן הסיבה להשלוח לרשע אחד בעולם הזה אינו שוה להשני, על כן לא רצה הנביא ליתן תשובה והסבר, מפני שבאמת ישנם הרבה תשובות, וכל מקרה דורש תשובה לעצמו. אבל להלן יבאר המחבר בכמה פנים להשכיל לאדם דעת כלשהו, אבל לאמיתו של דבר יש עומק גדול שאי אפשר להשיגם.

לכן העיר על זה – משה רבינו ע"ה באמרו: הנסתרות לה' אלוקיני, והנגלות לנו ולבנינו. – כי רק מה שניתן לנו להבין אפשר לנו להתבונן בהם, אבל בדברים הנסתרים

נותן כיון שמלאכי רום הולכים לפניו כעבדים
 יסמוך עליהם בלבו כעל עמדם ברזל, אבל הוא אף
 בהם לא בטח, רק בטחונו בהש"ת, והשליחות
 היתה רק לפניו, דהיינו חוץ ממנו, אבל לא בתוכיות
 הלב. וזהו שאמר הכתוב וישלח יעקב מלאכים
 דייקא, ואעפ"כ לפניו, עיי"ש, ודפח"ח ושי"י.

וזמון לפי"ו שמי שאינו שם מבטחו בעניני עוה"ז
 כסיבת השתדלותו ופעולותיו, כי אם בה' מבטחו,
 וכל השתדלותו הוא רק לצאת ידי חובתו להשלים
 צוואת הבורא ית' שעליו לעשות ולהשתדל לחרוש
 ולזרוע, אבל אינו בטוח על ארץ החרושה והזריעה,
 רק על המצמיח, שיגיענו טרפו ע"י הארץ, ואם לאו
 יטריפנו ע"י סיבה אחרת הטוב בעיניו יתברך, א"כ
 לא איכפת ליה להרבות בהשתדלותו יותר ויותר
 כדי שיבוא עשייתו לתכלית הנרצה, כי בטחונו
 על ה' הטוב, ולא על הפעולה.

ובזה ממשיך שם הקדושת יום טוב לפרש
 הפסוק ביהודה, כי: כשרצה יהודה להטות לב יוסף
 עליו לרחמים, עשה השתדלות לפניו כדי שתתקרב
 דעתו של יוסף אליו לקבל דבריו ופיוסו, אמנם
 השתדלותו לא היתה בתוכיות הלב, רק בשביל
 שצריך להשתדל בכל מה דאפשר כדי להשלים
 צוואת הבורא יתברך, אבל חס ליה מלבטוח על
 חסדו של יוסף, כי אם בה' היה מבטחו, וא"כ לא
 איכפת ליה אם לא יכנסו דבריו בלבו של יוסף
 לקבל דבריו ופיוסו, כי בטחונו רק על ה' אלוקיו
 ולא על דבריו, וזהו שנאמר 'ויגש אליו יהודה
 ויאמר בי אדני', רצה לומר ש'בלי, היינו בקרבי
 ולכי, אדוני שבשמים, על כן מה שידבר נא עבדך
 דבר אינו בתוכיות הלב, רק בשביל שצריך אני
 להשתדל בכל מה דאפשר להשלים צוואת הבורא
 יתברך, ע"כ לא איכפת לי אם רק באוני אדני היינו
 שדברי לא יכנסו רק באוניך, והבן. ע"כ דבריו
 המתוקים מדבש.

לא היה נסיון כלל. וכל כן מובן לכל שהשי"ת נתן
 לנו בחירה ונסיונות, ועל כן צריך להיות מצבים
 שצדיקים סובלים ורשעים מצליחים, למרות
 שגם זה אינו כלל קבוע, ועל כן איך יכול לומר
 שהרשעים באמת מאושרים, אבל לפעמים יש מי
 שהוא מכת הפושעים שנראה שהוא חי בשלוה,
 ועל כן הוא נסיון לחשוב כך או כך, ויש לכל אחד
 בחירה החפשית.

וכל מעשיך לשם שמים

דבר נחמד איתא בספה"ק קדושת יום טוב
 (פרשת ויגש. בראשית יח, מד, אות ד): ויגש אליו יהודה
 ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני
 וגו'. יש להבין אמרו בי אדני, דלא נודע הריצוי
 למה. ומבאר על פי: דאיתא בס' ישמח משה לא"א
 זצוקלה"ה (ר"פ וישלח) לפרש הפסוק (שם לב, ד):
 וישלח יעקב יעקב מלאכים לפניו. דלכאורה תיבת לפניו
 הוא שפת יתר, וז"ל שם, דדבר גדול דברה תורה,
 כי לא כפעולת עניני עבודת השי"ת הם פעולת
 עניני עולם הזה, כי בעניני עבודתו ית' ש' רחמנא
 לבא בעי, ואם הוא בלא לב וך הנה יגיעו לריק,
 ועליו נאמר (ישעיה בט, יג): בפיו ובשפתיו ככרזני.
 ובפעולות עולם הזה בסיבת טרפו או כסיבת הצלה
 מנוק, אם הוא בתוכיות הלב ששם סיבה זו להציל
 הרי שם כוב מחסו, כי אין לבטוח על שום סיבה
 רק על סיבת הכל יכול ית"ש, רק שהוא צריך
 להשתדל בכל מה דאפשר רק להשלים צוואת
 הבורא ית"ש וכו'. היוצא מזה דכל עניני עוה"ז
 צריך להיות רק עשיית חוצי, ולא עשיית תוכיות,
 רק תוכו ורצון אהבה בבטחונו על אלקיו ית"ש, ולא
 על הפעולה. ובאן הודיע הכתוב צדקת אביו יעקב
 וחכמתו בעבודתו ית"ש, דלא מיבעיא אם היה
 שולח אנשים לא היה סומך לבו עליהם כי אין בו
 תשועה, אלא אף ששלח מלאכי רום, ודאי הדעת

מה יצא הדבר

כאשר לומדים פרשת חיי שרה, אי אפשר שלא להזכיר מה שנוגע לעניינינו מפרשה זו, והוא המבואר באריכות ביצד שנסתובבה הזיווג ליצחק אבינו, ומסופר בפסוק כל השתלשלות הדברים בפרטי פרטיות, וזה נוגע מאוד לענין הבטחון, כאשר עבודה גדולה מוטלת על כולנו להתחזק במדה זו כאשר באים לתקופת השידוכים.

והנה בגמרא (מועד קטן יח:) איתא ללמוד משלשה כתובים הבאים כאחד ששהשידוך קצובה מן השמים בלבד, וז"ל הגמרא: אמר רב משום רבי ראובן בן אצטרובלי מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש, מן התורה דכתיב (בראשית כד, ט): ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר. מן הנביאים דכתיב (שופטים יד, ד): ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא. מן הכתובים דכתיב (משלי יט, יד): בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת. ע"כ.

ואיתא מהג"א מווילנא זצ"ל דלכן הביא הגמרא שלשה פסוקים לענין זה, והרי יודעין אנו כי הכל בידי שמים, ולמה נקט דבר זה דייקא לחזקו שהוא בידי שמים. ואמר להיות שאפשר לאדם לחשוב בזה שעב"פ עזר מעט ע"י השתדלותו, שהרי בכל עניני האדם מוטל עליו חובה להשתדל להגיע לצרכיו, ולכן בא שלשה כתובים הללו ללמד שהשידוך אינו כשאר הענינים, אלא הוא מאת הש"ת בלבד ואינו מוטל על האדם שום חיוב של השתדלות כי הקב"ה בעצמו מסבב הזיווג להאדם.

והגאון אבד"ק בריסק זצ"ל היה מוסיף ע"ז שכל ההשתדלות שבני אדם עושין לשידוכים אינו מוסיף או מגרע כלל, אלא למה עושין בני אדם השתדלות, ע"כ שאינו רק ליתן לאדם איזה יישוב הדעת שהוא עשה מה שהוא צריך, אבל לאמיתו של דבר אינו עושה כלום.

עד אנה אשית עצות בנפשי

בספה"ק דברי ישראל (פרשת ויגש ד"ה ולא) כתב דברים קילורין לעינינו, לבאר הדרך שיבור לו האדם בענין הראגות העומדים לפניו, וז"ל: ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו (בראשית מה, א), יש לרמז ולומר המלת 'יוסף' היא נמשך ודבוק למטה אל מלת 'להתאפק', והענין הוא כך, דהנה העיקר לעל הראגות העומדים על אדם הוא שלא יהיה דוחק את השעה, וכשהשעה רחוקה לו ביותר חלילה ולא יכול לשיית עצות בנפשו יתחזק את עצמו ויוסף להתאפק עוד עד יעבור זעם, ולא ירחוק את השעה, ובכן הוא נושע בכל טוב. והו' הרמז בפסוק 'ולא יכול יוסף להתאפק וכו', פירוש 'ולא יכול' היינו כשהשעה רחוקה לו ח"ו ולא יכול לשיית עצות בנפשו, 'יוסף להתאפק' עוד עד יעבור זעם ולא יהיה דוחק את השעה, וזאת היא עצה 'לכל הנצבים עליו' היינו לכל הראגות העומדים על האדם להוושע בדבר ישועה ורחמים. עכ"ד. והיינו שעבודת האדם בכל עת היא הסבלנות להמתין ולצפות לישועת ה', ובזכות זה זוכים לכל טוב.

דברי תורה

דברות קודש אצל סעודת משתה היין פורים תשפ"ג

טוב וטוב, ולא היה חסר אצלו כלום, מכל מקום לא הייתה שמחתו בשלימות כאשר היה. איזה זער לחציו, ולכן זכה לאריכת ימים.

ולפי זה אפשר לפרש צמה ששחטיה רצה לרצי זירא, שרצה להודיע לו שאין שום זער צעולם הזה, וכל מה שנראה צעיני האדם שהוא זער או רעה, אינו אלא חסד גמור מאת הצורא יתעלה. וכדברי הרה"ק רבי יצחק **מאיר מוזינקוב זי"ע** (ילקוט אוהב ישראל), עה"כ (תהילים מת, י): דמיני אלוקים חסדך בקרב היכלך. כי פעם כשגברו גזירות על בני ישראל נכנסו כמה אנשים אל רבי יצחק **מאיר מוזינקוב** ושאלוהו הרי אצוים הרה"ק **מאפטא** אמר שלא יכנס לגן עדן כל זמן שני ישראל לא יושעו. השעין הרה"ק רי"מ את ראשו על ידיו ושהה כך זמן מה, ואח"כ קם ואמר להם: "דמיני אלוקים" כל מה שחשבו ונדמה לנו שהיונו צעולם הזה שהוא אלוקים דינים, "חסדך בקרב היכלך" שם למעלה צהיכל מלך ראינו שהם בכלל חסדים, וסיים הרה"ק רי"מ וממילא איך יכול אני לזקש שיקחו זאת מאתנו. ולזה שחטיה רצה, שרצה לומר שילך למעלה בשמים ויראה ששם אין דינים כלל,

בענין כל מה דעביד רחמנא לטב עביד

שרנו עכשיו הזמר על החיצות: להחודע ולהגלות כי הוא מלך על כל הארץ.

הנה איתא בגמרא במסכת מגילה (ז:): רצה ורצי זירא עצדו סעודת פורים צהדי הדדי, איכוסם, קם רצה שחטיה לרצי זירא, למחר צעי רחמי ואחיייה. עיי"ש. ופשטות דצרי הגמרא הוא פלא לעין כל רואהו, דלמה הגיע לדרגא רצה לדרגא כזה להרוג את רצי זירא.

ונראה לפרש על פי דברי הרה"ק רבי יצחק **מווארקא זי"ע** (בית יצחק, תהילים פטג) שאמר לפרש דברי הגמרא (שם כה). ששאלו לרצי זירא צמה הארכת ימים, וענה שלא ששתי צתקלת חצרי. דלכאורה יש להצין דמהו הרצותא צמה שלא שש צתקלת חצירו, והרי מי שאכן הוא שמת צתקלת חצירו אינו אלא חסר דעה, ואיזה נתינת טעם הוא על אריכת ימיו. **אלא כך הוא פירושו, כל הששון והשמוחה ש"י נשבת אצ"י בשעה שאירע תק"ה כל ש"הוא אהברי. עכ"ד.** והיינו שגם אם היה לו מכל

היסורים באומרו דבדאי טובה הוא מאת ה',
 אבל המדריגה היותר גבוהה הוא כשמקבל הדבר
 שבדאי יהיה רק טוב, ואומר 'גם זו לטובה',
 ואז זוכה שיתהפך הכל לטובה ממש.

וזהו פירוש מאמרם ז"ל קימו למעלה מה
 שקצלו למטה, שבימי הפורים קימו
 למעלה לשנות הכל לטובה כמו שקצלו
 למטה, והיינו שקבעו שיהא טובות לעינים
 לכלל ישראל גם בהיותם בעולם הזה. וזהו
 להתוודע ולהגלות כי מלך על הארץ, לקבוע
 בלבנו האמונה שהכל הוא מאת הצורא יתברך
 לטוב לנו, וכל מה דעבד רחמנא לטב עבד.

והכל חסדים גמורים הם לכלל ישראל, וממילא
 אין להטער על שום דבר המתרחש בעולם.

ומה שיש פעמים שנראה לעינינו כאילו שיש
 גזירות ודינים על כלל ישראל, עלינו לדעת
 שהכל הוא חסדים מאת הצורא יתברך וכל מה
 דעבד רחמנא לטב עבד. וכגאיתא בספה"ק
 תולדות יעקב יוסף לפרש החילוק בין 'כל
 מה דעבד רחמנא לטב עבד', והבחינה של
 נחום איש גס זו שהיה אומר 'גם זו לטובה'.
 שהכל תלוי בדעת המקבל, והיינו כיצד שהאדם
 מקבל את הגזירה בעולם הזה, שאם אומר 'כל
 מה דעבד רחמנא לטב עבד' היינו שמקבל

דברי תורה אצל סעודה שלישית פרשת ויקרא תשפ"ג לפ"ק

ברוך הוא, שעל ידי אמצעות ההכנה ממשיך אור הקדשה מאור אין סוף ברוך הוא ע"י מעשה המצות ומעשים טובים, ונתקרב למקור הקדושה.

בספח"ק משנה למלך להרה"ק ר' אלעזר מרייזא זי"ע כתב על מה שאמר המן לפרעה לקטרג על ישראל שהם עסוקים בכל יום עם שה"י ופה"י (שבת היום, פסח היום). שבאמת הוא שבח גדול לישראל, שבסדר הם עסוקים עם המצוות, ומיזם אז בשבוע מתחילין הם להקין את עצמן לקראת השבת הבא, ובכל השנה עסוקים הם בהכנה דרבה לקראת היו"ט פסח, ומיד צמוצי היו"ט שצעות כבר מתחילין לקצור הטחיס בציל המנות של השנה הבאה, וכבר מתחילין לאפות המנות מזה מתחילת השנה, ובכל השנה עוסקים בהכנה דרבה לקראת קיום המנוות.

וע"י שהאדם עושה הכנה להמנוה יש לו פתחון פה להשיב להמקטרג, כי ע"י ההכנה מורה שעושה המנוה עם לב שלם, דהרי קודם שהולך לעבור עזירה ח"ו אינו עושה הכנה, וממילא מוכח מזה שרק המנוות עושה עם התלהבות ורעותא לליבא, ולא העצירות, והעצירות שעושה לא היו

בענין עבודת ההכנה לקיום המצוות

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר: פירש"י: לכל הדברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה לשון חבה, והוא לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר (ישעיהו ג, א) וקרא זה אל זה ואמר. ע"כ. ולכאורה יש להבין למה נקטה התורה כאן לרמוז דבר זה ולא בשום שאל מן הדברות, והרי בכל הדברות שדובר הקב"ה למשה קדמה להם קריאה כדברי רש"י כאן, וא"כ אמאי נקט לרמוז דבר זה אלל מלות הקרבנות דייקא.

והנה ידוע מספרי קודש גדול מעלת ההכנה לדבר מנוה, ושלא לקיים שום מנוה מצלי הכנה נכונה בלב וצנפוש מקודם, כי ההכנה להמנוה גדול יותר מן המנוה עצמה באיזה צחינה. צספה"ק חידושי הרי"ם כתב (פר' בהעלותך) שאפשר ללמוד דבר זה ממה שהדלקת המנורה בכל יום לא היה צריך להיות ע"י כהן דוקא, אלא הטבת והכנת המנורה הוטטרך להיות ע"י כהן דוקא, ומזה רואים גדול מעלת ההכנה שהוא גדול מן המנוה עצמו. וכן איתא צספה"ק בת עין (פר' בהעלותך ד"ה דבר אל אהרן) וזאת ההכנה יקרה וחיביבה היא מאד לפני המקום

פקודת השי"ת טובים מהמצוה ושומרים האדם, ועי"ז אין עושים עוונות כנ"ל.

עובדא ידענא מהרה"ק משישורטקוב זי"ע, שפעם צצת שוצה כשנתאספו ציבור גדול לחסות צללו דמיהמנותא, לא רצה ליכנס לערוך שלחנו הטאהור אצל שלש סעודות, וכאשר נכנסו אליו המקורצים לשאלו צפיו למה אינו זא כשכל הציבור שצאו מרחוק ומקרוז לחסות צלל הקודש צצת הגדול הזה ממתינים עליו צצית המדרש. אמר להם דכשהתחיל להתכוון עם הכנה דרצה לקראת הסעודה השלישית ראה שהשמים נתקשרו צעצים ועוד מעט יתחיל הגשם לירד, ולא יוכל לצוא לצית המדרש לערוך השלחן מחמת הגשם, לכן הפסיק מלעשות ההכנה לקראת השל"ס, והגם שלמעשה לא ירד הגשם, מכ"מ היה חסר מההכנה דרצה שצריך הוא לעשות, ע"כ אינו רוצה לערוך השולחן צרצים.

ואמר להם עוד - אציא לכם ראי" מן הכתוב שההכנה נמוך כל כך, דהנה כתיב (שמות כ, ה) וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר. ולכאורה תיבת לאמר מיותר. אלא הכונה הוא, שכל הדברים האלה המצוארים צכל הכתובים מהתחלת פר' צראשית עד מתן תורה, הכל היה הכנה "לאמר" את העשרת הדברים האלה. ומזה ראי" שגם הקצ"ה עשה הכנה דרצה לקראת מתן תורה, כי קבלת התורה אינו שייך צמציאות מצלי הכנה נכונה.

והנה צמצות הקרצנות מלינו שהתורה השיים דגוש מיוחד על עבודת ההכנה, דמדיני

אלא צדך מקרה. וצוה ציאר צספה"ק ריח דודאים (מגילה טו.) להרה"ק בע"ל בני יששכר זי"ע, על הגמרא (סס): הכין לו, תנא לו הכין. 'דשמעתי צסס מו"ה לוי יצחק מבארדיטשוב זלוק"ל דייק מדכתיב הכין (ורצה לומר למה לא כתיב עשה) משמע היה מן האורך להעשות הדבר בהכנה, כעין מצוה שמן האורך לעשותה בהכנה, משא"כ עצירה נעשית פתאומית, תנא 'לו הכין', ומצוה קעציד, ע"כ נעשית בהכנה. עכ"ד. ורצונו לומר מן השמים ידעו שהוא לצורך מצוה וסיצב השי"ת שיהיה נעשית בהכנה, וממילא הצין ע"כ מהלשון 'הכין' שהוא מצוה, כי לפני שעושה עצירה אינו עושה הכנה.

ובספה"ק שפת אמת (פר' האזינו ד"ה) ציאר צ' טעמים למה גדלה כל כך מעלת ההכנה להמצוה, עד כדי כך שצאזיה צחינה גדלה מעלתה יותר מן המצוה עצמה. הא' כי עשיות המצוה הוא רק לשעשה וההכנה הוא לעולם, ועי"ז נאמר (דברים ז, יב) ושמרתם ועשיתם, וכפי מה שהאדם שומר עצמו תמיד כדי שיהיה מוכן לקיים מצוה השי"ת, כי צודאי כל היגיעה לשמור מהצלי עולם צריך להיות כדי להיות מוכן לקיים מצוה השי"ת, וכפי הטאהרה יוכל לקיים המצוה. והשנית מצאנו, בי מי יוב"ל לקיים המצוה כמשפטה עם כל פרטיה ודקדוקיה, אב"ל הרצון והכנה להמצוה הוא לעשותו ברצונו ית' וצאות ההכנה והשמחה לבוא להמצוה חשוב מאוד כנ"ל. ויש לדון ק"ו ממה שאמרו ז"ל 'הרהורי עצירה קשים מעצירה', כל שכן מדה טובה, הרהורי מצוה שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים

וכלשון התרגום עה"פ (אסתר ה, יב) וגם למחר אני קרוה לה עם המלך: "אנא מזומן לותה". וכן בתרגום יונתן צפרשת המן כתב על הכתוב 'הכינו', שלשון קריאה הוא לשון הכנה והזמנה. וזה אפשר לזכר שהקצ"ה אמר למשה רבינו שיתכונן לקראת הציורי שרצה לזוותו, וזה יהי לימוד לדורות עולם לכל איש ישראל שזריכין לעשות הכנה והזמנה עם חיבה יתירה קודם ב"ה הדברות, היינו בשבאים לדבר דיבורים ש"ל תורה, ולב"ה האמירות, הבוונה על האמירות ש"ל תפילה, ולב"ה צוויים, הבוונה על ב"ה מצוות השי"ת. שהקצ"ה מקבל תענוג נפלא מעבודת הכנה שהאדם מכין את לבו קודם שז"ל לקיים איזה מצוה, או לפני שהולך להתפלל לפני ה', או ללמוד תורת ה'. ורמו לו דבר זה דוקא הכא, כי מלות הקרבנות ענינו ג"כ עבודת ההכנה וכדברי הרמב"ן ז"ל.

ובזה אפשר לפרש גם המשך דברי רש"י, שכתב 'והוא לשון שמלאכי השרת משתמשין בו', דהנה כתב בפידור היש"ה (ברכת קרי"ש) דהמלאכים הקדושים זוכים לומר שירה להש"י פעם אחת צימי חייהם, אזל לקראת אמירת השירה הם מתכוננים בהכנה דרצה. ומציא מספר ליקושי יהודה (פר' וישלח) שטובלים מאה פעמים בנהרות של אש קודם שצאים לומר שירה לפני מלך הכבוד צרוך הוא וצרוך שמו. וזהו כונת רש"י ז"ל שהוא לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, כי גם הם מתכוננים לקראת קיום המצוות עם הכנה דרצה.

הקרצן לבקר הצהמה ד' ימים אם אין צה מוס. ואפשר לזכר הענין עד"ו, דהנה עיקר הצאת הקרצן הוא ענין ההנכה, דצעלם ענין הצאת הקרבנות על החטא ציאר הרמב"ן (ויקרא א, ט) וז"ל: ויותר ראוי לשמוע הטעם שאומרים בהם, כי צעזר שמעשי בני אדם נגמרים במחצה וצדצור וצמעשה, וזה השם כי כאשר יחטא יצא קרצן יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה צפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויחוק הדם על המוצא כנגד דמו צנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו ב"ה אלה כי חטא לא יאזקו בגופו ונפשו, וראוי לו להשתפך דמו וישרף גופו לולי חסד השם שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהיה דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו, והמנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו. וקרצן התמיד צעזר שלא ינצלו הרבים מחטוא תמיד, ואלה הדברים מתקבלים מושכים את הלב כדברי אגדה. עכ"ל"ק.

היוצא לנו מדבריו הקדושים, שעיקר תכלית הקרבן הוא הכנת הלב שהאדם מכין את עצמו בתשובה, וחושב שמעשים אלו היה זריכין לעשות עמו. ולכן זריכין לבקר הקרבן ד' ימים, שהכוונה על האדם צעלמו, שיכין לבו ויבקר את נפשו אם יש לו שמך החטא ח"ו, כי הקרבן צ"ל לעורר את האדם לתשובה ולתיקון המעשים.

ובזה נצוה לציאור הענין, דהנה הלשון "קריאה" מורה על ענין הכנה והזמנה,

לקיים המצוות כראוי וכיאות, וזוכים להרגיש
 תענוג רוחני בקיום המצוות שאי אפשר
 לתאר ולשער. השי"ת יעזור שבזכות זה נזכה
 להגאולה שלימה, וכמאמרם ז"ל בניסן נגאלו
 ובניסן עתידין ליגאל, במהרה בימינו אמן.

והנוגע לעניינינו כשעומדים ימים אחדים
 קודם חג הפסח, שבו נזכה לקיים
 כמה מצוות דאורייתא, וכמה מצוות דרבנן,
 וקודם לזה צריכין לעשות הכנה דרבה, ללמוד
 דיני המצוות, ועניני המצוות בספרי קודש
 מתלמידי הבעש"ט זי"ע, וממילא אפשר

ויהיו ימי יצחק

דברי הספד על ב"ק מרזן רבינו זצוקללה"ה

הרה"ג רבי שמואל שלישינגער שליט"א – ר"י תורה תמימה
בעצרת הספד ככלות השלושים – בעיר לעקוואד

בתוכן:

מנהיג ישראל • הרבצת התורה – רועה ישראל באמת • נברא להועיל אחריני •
אהב כל אחד כנפשו • התורה היא חיינו • פותחין לו כל השערים

מנהיג ישראל

ברשות דעם רבי'ן שליט"א, הראה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון, דור דור ודורשיו, דור דור ומנהיגיו (כ"ר פכ"ד ז') דעם רבי'ן זצ"ל האט מען אוודאי געוויזן פאר אדם הראשון, דור דור ודורשיו, דור דור ומנהיגיו. הונדערטער אידן, און אפשר טויזנטער אידן, הונדערטער אידן פון בית המדרש אליינס, איך ווייס פון מיינע צייטן, אין די לעצטע פינף און דרייסיג יאר, האט ער מנהיג געווען אידן, משפחות, ווי מען וועט באלד רעדן פון אלע ענינים. ער איז געווען מנהיגיו, ממנהיגי ישראל.

א מנהיג ישראל מיינט נישט אז מען פירט הונדערט טויזנט מענטשן, נאר אז מען פירט הונדערטער אידן, א בית המדרש, א געגנט, אין אייראפע וואלט דער געגנט פון קענסקינגטאן געווען א גרויסע שטאט, עס וואוינען דארט הונדערטער משפחות און אלעס דרייט זיך ארום

דעם אלעסקער רבי'ן, מען קומט נאך עצות אין פריוואטע פראבלעמען, בעלי בתים פלעגן קומען נאך עצות אין בייזנעס, ווער קומט רעדן אין לערנען, צו פרעגן א שאלה, ער איז געווען אן איש האשכולות, אין אלע ענינים, איז ער געווען דער אדרעס.

מען דארף וויסן עס שטייט אין חז"ל (תיקוני זוכר כ"א קי"ד ע"א) אז א תלמיד חכם, איז בבחינת איתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, פארשטייט זיך מען דארף וויסן וואס חז"ל מיינען אבער אזוי שטייט. וואס איז דער שורש פון א מנהיג ישראל, ווי אזוי ווערט מען א מנהיג ישראל, דארף מען קוקן אויף משה רבינו, ווי אזוי מען ווערט א מנהיג ישראל. עס שטייט אין פרשת שמות, ויגדל משה, משה איז געווען בבית פרעה, ער איז געווען א קינד, ויגדל משה, דער רמב"ן זאגט אפשר איז ער געווען דרייצן, בכל אופן זיכער ווייניגער ווי צוואנציג ויצא אל

הר סיני, ווי דער רמב"ן זאגט, עס איז געווען בסמיכות. היה מחשב בלבו ואומר, דעמאלס זעכציג-זיבעציג יאר שפעטער, שמא יהיו המצריים מכלים את ישראל. ער איז געגאנגען און איז געווען א רועה צאן במדבר, ווי עס שטייט אין פסוק. און ער האט געטראכט ביי זיך אין הארץ, ער האט נאר יעצט געטראכט? ער האט געטראכט זיבעציג יאר, ער האט נישט מסיח דעת געווען פון כלל ישראל.

עם קען זיין חלילה אז די מצריים מכלים את ישראל, האט ער געזעהן הסנה שהוא בוער באש והסנה איננו אוכל, סר לראות, עס איז דא אזא בריאה א מצואות, דאס איז טאקע געווען דער סימן, שטייט אין מדרש, עס איז נישט געווען סתם אז ער איז געווען נייגעריג צו זעהן וואס עס טוט זיך אן אינטרעסאנטע זאך אז א בויס ברענט. ער האט דא געזעהן איננו אוכל, אז אידן בלייבן אויף אייביג, ער איז געווען סר לראות. שטייט דארט ווייטער חמש פסיעות פסע משה באותה שעה אסורה נא ואראה, וירא ה' כי סר לראות, כיון שהביט בו הקדוש ברוך הוא אזוי ווי דער רבוש"ע האט געזעהן אז משה רבינו טראכט, ער טראכט פון כלל ישראל, ער קען גארנישט טוהן, ער זיצט אין מדין, ער קען נישט גיין קיין מצרים, ווייל מענטשן ווילן אים הרגענען, אבער ער איז נישט מסיח דעת פון כלל ישראל, זיי ארבעטן ביטער שווער, שמא המצריים מכלים את ישראל, איז ער סר לראות, אמר נאה זה לרעות את ישראל, אים דארף איך האבן פאר א מנהיג. און פון דעם איז ער געווארן די מוסר התורה, משה רבינו משיג האמיתות שלם שבשלמים (פי' המשניות להרמב"ם אבות פ"ד מ"ג), נקרא מוסר התורה. עס האט זיך אנגעהויבן פון דער וירא כי סר

אחיו (שמות 3, יא), זאגט רש"י, נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם. נאכדעם שטייט ווייטער ויצא ביום השני, איז געווען שני אנשים עברים נצים, דאס הייסט די התחלה פון משה רבינו איז געווען, נתן עינו ולבו לראות בצערו של אחיו, להיות מיצר עליהם.

עם שטייט אין מדרש ווייטער, רש"י איז מקצר אבער דער מדרש (שמו"ר פ"א כ"ז) איז מאריך, שהיה רואה בסבלותם ובוכה ווען ער האט געזעהן ווי די אידן ארבעטן, און ער האט צוגעלייגט א האנט, עס איז אן אריכות אין מדרש, ער האט געארבעט און געהאלפן, און דער מדרש ענדיגט ראוי להיות זה רועה ישראל.

עם שטייט ווייטער אין מדרש, נאכדעם איז ער אנטלאפן קיין מדין, ער איז געווען ביז די אכציג יאר אין מדין, און אלס בן שמונים איז ער צוריקגעגאנגען קיין מצרים, די אלע יארן וואס ער איז געווען אוועק פון דעם ויגדל, צו ער איז געווען דרייצן, צו ער איז געווען צוואנציג, ביז די אכציג, ווערט נישט דערמאנט אין דער תורה איבער משה רבינו.

עם שטייט אין מדרש, ווען משה האט געזעהן דעם סנה, און עס איז געווען סר לראות, וואס איז ער געגאנגען זעהן, ער האט געזעהן והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל (שם ג, 3-7). משה רבינו איז א נייגעריגער איד? המפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה מתחייב בנפשו (אבות פ"ג מ"ז), ער איז געווען אינטרעסירט ער האט געזעהן אן אינטרעסאנטע זאך? זאגט דער מדרש (שמו"ר פ"ב כ'), ניי, נאר ער איז געגאנגען פאשען די שאף פון יתרו, און דארט איז געווען דער סנה, עס איז געווען נעבן

א מגיד שיעור וועלכער וויל פאר זיך זאגן זיינע לומדות, נעמט ער אפאר מצויינים און זאגט זיך זיינע לומדות, אבער דער רבי האט געקענט לערנען מיט שוואכע בחורים און גוטע בחורים, און רעדן מיט תלמידי חכמים אין לערנען, מיט א בקיאות און מיט אן עיון. און זאגן דברי דרוש, און זאגן דברי חסידות, וואס מען דארף, וואס עס האט זיך פארלאנגט, אויף אלעס איז ער געווען גרייט.

נברא להועיל לאחרני

ו'אמר משה הנני, עבד ה', מיט וואס הייבט זיך עס אן, מיט מיצור ודואג לראות בצערן של ישראל, עס איז דא א לשון אין דער הקדמה פון נפש החיים, רבי איצעלע וואלאזשינער דער זוהן פון רבי חיים וואלאזשינער שרייבט, שזוה כל האדם לא לעצמו נברא רק להועיל לאחרני, ככל אשר ימצא בכחו לעשות, רבי חיים וואלאזשינער האט אים געזאגט נאכאנאנד שטענדיג א מענטש איז נישט באשאפן געווארן פאר זיך אלא להועיל לאחרני. דער תכלית הבריאה, א מענטש איז באשאפן געווארן פאר אנדערע, ככל אשר ימצא בכחו לעשות.

דאס האט מען געזעהן ביים רבי'ן, ער איז נישט געווען נברא פאר זיך, ער האט עומד געווען אויף דער זאך, אז האדם לא נברא לעצמו אלא להועיל לאחרני, דאס איז געווען זיין גאנצער לעבן. פון אלס יונגעראן, שפעטער בין איך געקומען, און מען האט שוין דערמאנט די אלע זאכן, די אלע פרטים,

בריד'י הוה עובדא. איך האב מיך אריינגעצויגן אין זיין געגנט אין שנת תשמ"ה,

לראות, דעמאלס האט זיך עס אנגעהויבן, נתן עיניו ולבו להיות מיצר ודואג בצערן של ישראל.

הרבצת התורה - רועה ישראל באמת

ביים רבי'ן איך געדענק נישט אלס קינד, אבער ווען איך בין געקומען אין זיין געגנט האט ער געהאט א ישיבה, ער איז געווען א מרביץ תורה כל ימיו, כפשוטו פאר אלע מינים. ווען איך בין געווען האט ער געהאט דארט א געהעריגע ישיבה, איך געדענק נישט ווי לאנג עס איז געווען די תקופה, אבער ער האט מיר אליינס געזאגט, "אלס בחור האב איך שוין געלערנט מיט בחורים, און אלס אינגערמאן ווייסט מען אז ער האט געהאט א ישיבה פון בחורים, ער האט פארגעלערנט פאר די בחורים, טיפע שיעורים מיט לומדות, מיט גאונות מיט אלעם.

ער האט געהאט א תקופה, וואס ער האט געהאט א ישיבה פאר בעלי תשובה, ער איז געווען א מיצר ודואג דאס מיינט דאך אין גשמיות און אוודאי אין רוחניות, מיר וועלן באלד זעהן בגשמיות. זיין עיקר לעבן איז געווען הרבצת התורה, איך ווייס נישט וויפיל יאר, ווען איך בין געווען האט ער געהאט א ישיבה. עס זענען דארט געווען שבורי לב אויך, יעדער האט זיך געפונען דארט דאס פלאץ.

ער האט געקענט רעדן אין לערנען מיט תלמידי חכמים, ער האט נישט געמיינט זיך, עס איז געווען עיניו ולבו פאר'ן כלל ישראל. ראוי זה להיות רועה ישראל, ער איז געווען דער אמת'ער רועה ישראל. קודם ווען מען רעדט פון תורה, זיין גאנצער הרבצת התורה קומט פון דעם וואס ער איז געווען א רועה ישראל,

איז די התחלה לדורות. בזעיר אנפין, דער ניצוץ פון משה רבינו בכל דור ודור.

איך ווייס נישט אויב עס איז די זעלבע מעשה וואס רבי אהרן דוד (ווייניצערגער) האט דא

דערמאנט. איך האב געהאט א שכן, איין טיר נעבן מיר, וועלכער איז געווען א איד א חולה, ער איז טאקע אוועק יונג, ער האט חתונה געמאכט צוויי קינדער אין א קורצע תקופה. ער איז אוועק א קורצע צייט נאך די חתונות, האט מען געטראפן ביי אים א טשעק פון פינף טויזנט דאלאר פון אלעסקער רבי'ן, אן השגה פינף טויזנט דאלאר פאר דרייסיג יאר צוריק איז געווען אסאך געלט, עס איז נישט געווען קיין גבירים אין בית המדרש, אנדערע שוהלן האבן גבירים, עס זענען נישט געווען קיין גבירים, עס איז נישטא קיין גבירים, אלעס גייט, ווי עס שטייט אין מדרש פרשת תרומה, משה רבינו האט געזאגט, איך יכולים לעשות, ווי אזוי קענען אידן בויען א בית המקדש. זאגט דער רבנו של עולם בכח של כל אחד מהן לעשות, אז מען וויל קען יעדער איינער, אז מען וויל שטעלט דער בורא עולם צו. דאס האט מען געזעהן ביים רבי'ן.

אהב כל אחד כנפשו

עם איז באקאנט רבי שמעון שקאפ שטעלט זיך, די טבע פון א מענטש איז דאך אהבת עצמו, ער האט זיך ליב, אבער מען ווייסט דאך אז עס איז דא א מצוה פון אהבת חברו, מען דארף ליב האבן א צווייטן איד, לכאורה איז דאס א סתירה, עס איז צרים זה לזה. זאגט ער ניין, דער מענטש איז אני, אם אין אני לי מי לי (אבות פ"א מ"ד), ביי א פראסטן מענטש איז דער אני, זיין גוף. א בעסערער סארט מענטש,

פאר זיבן און דרייסיג יאר צוריק. און איך בין געגאנגען דארטן דאווענען אין אלעסק. נישט איך האב אים געקענט, און נישט ער האט מיר געקענט.

ער קומט צו, און ער פרעגט "ווי אזוי הייסט איר?" און עס איז ארויסגעקומען אז איך האב יא א שייכות מיט זיין טאטן איך האב שוין געהאט גערעדט אין לערנען מיט זיין טאטן הגה"צ רבי אלימלך זצ"ל (גא"ד מעלזאן) עס איז א באזונדערער שמועס, ער איז געווען זייער צופרידן. און ער זאגט מיר אפשר דארפסטו אן הלואה, דאס איז געווען די ערשטע שאלה. ער האט געהאט געלט? ער האט נישט געהאט געלט, ער האט שוין געשאפן, איך האב גראדע נישט געדארפט די געלט, אפשר יא געדארפט, איך שיהיה, אבער דאס איז געווען די ערשטע שאלה, איך בין געווען א פרעמדער מענטש וואס איז אריינגעקומען, איך בין נישט געווען קיין מתפלל קבוע אויך נישט, איך פלעג צו דאווענען אין דער ישיבה, איך פלעג נאר אריינקומען צו א מנחה צו א מעריב, ווען איך האב אמאל פארשפעטיגט אין דער ישיבה, היינט בין איך שוין קבוע, אבער דעמאלס בין איך בכלל נישט געווען קבוע, ער האט געטראפן א איד, א יונגערמאן קומט אריין, א נייער מענטש אין עגנט, און ער האט זיך זייער געפריידט, ער האט געפרעגט, ווי קומט איר אויס [מיט געלט] דאס איז געווען זיין ערשטע שאלה.

דאס הייסט נתן עיניו ולבו, עיניו מיינט, אפשר נאר בחיציניות, לבו מיינט, אויך מיט'ן פנימיות, דער הארץ איז דארט געווען. דאס איז די התחלה פון משה רבינו, און דאס

ווארט איז אים געווען שווער, דער קאפ האט נאך גוט געארבעט, מען האט געקענט רעדן מיט אים, דאכט זיך אז ער האט געשריבן אויך. מיט א גרויסע יגיעה.

ער האט געלערנט בחברותא, ער האט געהאט חברותות אויפ'ן טעלעפאן, ער האט געהאט חברותות אין שטוב, און נאך געזאגט שיעורים אויך אין דער ערשטער תקופה, פון וואנעט באקומט מען אזעלכע כחות, עס שטייט אין פסוק ביים ארון (שמות כה, יא) ועשית עליו זהב סביב, עס זענען געווען דריי כתרנים, שלשה זרים הן (יומא ע"ג ז"ל), שלשה כתרנים, איבער דעם ארון איז געווען א זר, איבער דעם שולחן, און ביי דעם מזבח, עס שטייט אין חז"ל אז כתר תורה דאס איז דער זר פון דעם ארון, עס איז א משנה אין אבות (פ"ד מ"ג), א משנה אין יומא. דער זר פון דעם שולחן איז כתר מלכות, און דער זר פון דעם מזבח איז כתר כהונה.

האב איך געהערט אמאל אן הערה פון מיין טאטן (כגאון הגדול ר' אליקים שלטינגער שליט"א ר"י כרמח בלאדאן) זאל זיין געזונט, רש"י ברענגט דארט אין פסוק, ועשית עליו זהב סביב, זאגט רש"י וכשהכפורת שוכב על עובי הכתלים, עולה הזר למעלה, והוא סימן לכתר תורה, עס איז אן אינטערעסאנטער לשון, ווען מען לייגט דעם כפורת, דער כפורת איז געלעגן אביסל טיפער א משהו זאגט די גמרא, עס איז געווען עולה דער זר סביב, אזוי שטייט ביים ארון.

ביים שולחן שטייט אין פסוק (שס, כה) ועשית לו זהב סביב, זאגט רש"י סימן לכתר מלכות שהשולחן שם עושר וגדולה, האט מען אוועקגעלייגט א זר. האט דער טאטע

איז זיין נפש אויך אן אני, נאך א בעסערער מענטש, גייט אריין אין דעם אני, די משפחה און די קינדער אלץ איז אני. ביי א גדול בתורה א גדול ביראה, נעמט זיין אני אריין דעם גאנצן כלל ישראל, עס איז גאר קיין סתירה נישט, ער האט ליב זיך, אבער זיין אני איז א ברייטער אני, עס נעמט אריין דעם גאנצן כלל ישראל.

ביים רבי'ן איז געווען גאנץ קענסינגטאן דער אני. עס איז נישט געווען ער מיט נאך איינעם, ער האט נישט געטוהן פאר יענעם, ער האט געטוהן פאר זיך, עס איז געווען אהבת עצמו, נאר דער עצמו איז געווען א ברייטער, עס האט אריינגענומען הונדערטער מתפללים. עס איז דא ווער עס זאגט אז עס איז אמאל געווען א קליינער עולם, אבער איך געדענק נאר ווען עס איז געווען גרויסע עולם'ס, הונדערטער מתפללים, היינט איז שוין דא טויזנטער איך ווייס נישט, עס איז געווען מנינים נאך מנינים, און נישט פאר זיך ווי מען האט שוין דערמאנט, איך פלעג דאווענען אין זיין מנין, וואלט דאך געפאסט אז דער רבי האט א גרויסן מנין, אבער לאו דוקא, עס איז געווען זיבן אזויגער א מנין, אכט אזויגער א מנין, צען אזויגער א מנין, צען דרייסיג א מנין, אבי אידן האבן וואו צו דאווענען, וואס א חילוק דער אני, דער זעלבער אני איז דא, דער זעלבער אני איז דארטן, עס איז אלעס איין גרויסער אני.

התורה היא חיינו

דאס איז איין חלק פון דעם רבי'ן, איין תקופה, רוב ימיו, נאכדעם איז געווען א תקופה פון נאכ'ן סטראוק, פאר זיבעצן-אכצן יאר צוריק, דאכט זיך איך געדענק, אז ער האט נאך געזאגט שיעורים נאכ'ן סטראוק, אזא מין יגיעה, יעדעס

און ער האט נישט אריינגעלאזט רבי אלעזר. אמרו לה, האט מען איר געזאגט, עכנא עכנא, פתחי פיך ויכנס בן אצל אביו, פתח להו, האט ער געעפנט, האט מען אים אריינגעברענגט צו רבי שמעון און מען האט אים קובר געווען נעבן דעם טאטן, אין דער גמרא ווייטער שטייט (פ"ב ע"ב), ווען עס איז נפטר געווען פרי צדיק עץ חיים (משלי י"א, ג), ווער איז דאס, רבי יוסי בן רבי אלעזר בן רבי שמעון, רבי יוסי וועלכער איז געווען א זוהן פון רבי אלעזר און אן אייניקל פון רבי שמעון.

שמיימ דארט, כי נח נפשיה, ווען רבי יוסי איז נפטר געווארן, אמטוהו למערתא דאבוה, מען האט אים געברענגט צו רבי שמעון צו רבי אלעזר'ן הדרא עכנא, איז געווען אן עכנא ביי דער מערה, עס איז געווען דארט א נחש, אמר ליה עכנא עכנא, פתח פיך ויכנס בן אצל אביו, לא פתחא להו, עס האט נישט געהאלפן, ער ליגט נישט דארט, כסבורים העם לומר, האט דער עולם געמיינט שזה גדול מזה, אז דער טאטע איז גרעסער פונ'ם זוהן, דעריבער איז דער זוהן נישט ראוי צו ליגן נעבן זיין טאטן. יצתה בת קול ואמרה, לא משום שזה גדול מזה, אלא זה היה בצער מערה, וזה לא היה בצער מערה. רבי אלעזר מיט רבי שמעון האבן געהאט צער מערה, זיי האבן געלערנט תורה בצער, זיי האבן געהאט צער מערה, ווי עס שטייט אין חז"ל (שבת ל"ג ע"ב) אז זיי זענען געזעסן אין זאמד און נישט געהאט צו עסן, נאר חרובים מיט אביסל וואסער, און דער האט געהאט צער מערה, אבער רבי יוסי קען זיין אז ער איז געווען גרעסער פון דעם טאטן, עס שטייט נישט, אבער צער מערה האט ער נישט געהאט.

געזאגט, מלכות עשירות איז א מתנה עס האט נישט מיט'ן מענטש, כהונה איז אויך א מתנה א מענטש ווערט געבוירן א כהן, צו ער וויל צו ער וויל נישט. תורה קומט מעצמו, תורה גיבט מען נישט, אויף תורה דארף מען הארעווען, און הארעווען און דעמאלס ווערט מען א תלמיד חכם, דער זר פון דעם ארון, איז עולה, עס קומט ארויס מעצמו, מען לייגט אוועק א כפורת, און דעמאלס קומט ארויס דער זר פון זיך אליינס, מען קען נישט אוועקלייגן קיין זר.

דאס איז דער אמת, אז דער רבי האט געהארעוועט אין די שווערע צייטן, אויף וויפיל ער האט געהאט כחות, ווי פארשטענדליך, אבער דאס ביסל וואס ער האט געהאט כחות, האט ער געלערנט מיט אזא מין יגיעה, דאס קען נאר זיין, אז די תורה איז געווען זיין עצמיות, דאס איז דאך אמת אזוי, ער האט במשך פון זיין גאנצער לעבן, מרביץ תורה געווען, געפראוועט און געארבעט, געמאכט א ישיבה און נאך א ישיבה פארמאכט און געעפנט, ער איז געווען פארנומען מיט הרבצת התורה, זיין מציאות איז געווען תורה, דאס הייסט הור עולה מעצמו, ווי רש"י זאגט, דאס איז תורה.

פּוּתְחִין לוֹ כָּל הַשְּׁעָרִים

עס איז דא א גמרא אין בבא מציעא (פ"ד ע"ב) אז רבי אלעזר בן שמעון איז נפטר געווען, און ער איז געלעגן אסאך יארן און מען האט אים נישט קובר געווען, און ווען מען איז אים געגאנגען קובר זיין ביי רבי שמעון, שטייט אשכחוה לעכנא דהדרא למערתא, א שלאנג האט ארומגענומען די מערה פון רבי שמעון'ען,